

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Wstęp

Author: Danuta Gabryś-Barker, Ryszard Kalamarz

Citation style: Gabryś-Barker Danuta, Kalamarz Ryszard. (2019). Wstęp. W: D. Gabryś-Barker, R. Kalamarz (red.), "Jakość w kształceniu językowym : rozważania teoretyczne i praktyczne rozwiązania " (s. 7-11). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Wstęp

Zagadnienia związane z jakością kształcenia w sposób naturalny nurtują zarówno tych z nas, którzy odpowiedzialni są za tworzenie polityki kształcenia na każdym jej szczeblu, jak i tych bezpośrednio zaangażowanych w proces kształcenia, to jest nauczycieli i wykładowców oraz uczniów i studentów. Już jakiś czas temu na każdej z uczelni wyższych zaczęły powstawać zespoły zajmujące się zapewnieniem jakości kształcenia poprzez tworzenie odpowiednich procedur i, co za tym idzie, dość rozbudowanej dokumentacji (biurokracji). Było to również wymogiem formalnym, jako że w okresowych ocenach Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) na pierwszym miejscu stawiano i wciąż się stawia system zapewnienia jakości kształcenia. Poza tymi odgórnymi działaniami również sami nauczyciele akademicki, a i ci pracujący na niższym szczeblu edukacji, od zawsze podejmowali liczne działania w tym zakresie. W ramach obecnie wprowadzanej reformy szkolnictwa wyższego również sprawa jakości kształcenia znalazła poczesne miejsce. Niestety, jak słusznie zaznacza jedna z autorek w tym tomie, niewiele miejsca poświęca się kształceniu językowemu. Niniejsza edycja jest wyrazem zainteresowania tym tematem glottodydaktyków pracujących na różnych szczeblach edukacji – począwszy od szkoły podstawowej, a skończywszy na wyższej uczelni, gdzie odpowiedzialność za jakość kształcenia językowego ponoszą lektorzy zatrudnieni w akademickich studiach języków obcych i pokrewnych im jednostkach. To właśnie z ich inicjatywy, a w szczególności lektorów Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych Uniwersytetu Śląskiego, zorganizowana została w 2019 roku konferencja naukowo-dydaktyczna „Jakość w kształceniu językowym”, a jej efektem między innymi jest ta monografia.

Prezentowana publikacja składa się z tekstów zarówno teoretycznych wprowadzających pojęcie jakości kształcenia i jakości kształcenia językowego w szczególności oraz pojęć im pokrewnych, jak i tych praktycznych wskazujących na dobre praktyki dydaktyczne wspomagające jakość kształcenia.

Te ostatnie ukazują wysiłki nauczycieli i lektorów języków obcych w zapewnianiu jakości kształcenia w ich własnych kontekstach nauczania, od szkoły do uniwersytetu, poprzez stosowane metody nauczania, dobór materiałów, duży zakres autonomii i innowacyjności własnego działania. Zilustrowane one są analizą podejścia do jakości kształcenia językowego z jednej strony nauczycieli na różnych etapach ich kariery zawodowej, z drugiej – uczniów i studentów, przyszłych nauczycieli. Ukazują one również wybrane aspekty rozwijania kompetencji językowej w zakresie umiejętności językowych ogólnych i tych w zakresie np. języków specjalistycznych.

Tom otwiera artykuł Hanny Komorowskiej pt. *Ocenianie kształtujące a jakość edukacji nie tylko językowej*, który stanowi wprowadzenie zarówno do pojęcia oceniania kształtującego, jak i historii jego powstania oraz ewolucji, a także relacji do oceniania sumującego. Bardzo szczegółowo omówione są tutaj blaski i cienie tej formy oceniania z różnych perspektyw uczestników procesu dydaktycznego, to jest samej szkoły, nauczycieli, uczniów i rodziców, ukazując na przykład efekty tego typu oceniania dla rozwoju kompetencji kluczowych w odniesieniu do języków obcych. Dyskusja ta zilustrowana jest przykładami badań pilotażowych prowadzonych w wybranych szkołach państw Unii Europejskiej, pokazujących metody i techniki stosowane w ocenianiu kształtującym jako czynniku podnoszenia jakości kształcenia językowego.

Jolanta Sujecka-Zajac w tekście pt. *O jakości edukacyjnej „à rebours”*: *obszary rozwoju w kształceniu językowym* koncentruje się na głównym czynniku wpływającym na jakość kształcenia, jakim jest nauczyciel glottodydaktyk. Przedstawia zakresy kompetencji i niekompetencji nauczyciela widziane oczami samego nauczyciela. Problemy, których rezultatem jest postrzegana niekompetencja, mają różne przyczyny, które autorka określa jako wynikające z planu dydaktycznego oraz relacyjnego albo związane z osobistymi postawami i przekonaniem. Akcentuje również znaczenie roli refleksji nad tymi obszarami i proponuje działania, które mogą wspomóc nauczycieli w podejmowaniu działań eliminujących problemy, określane przez nich jako wynikające z ich niekompetencji.

Magdalena Nowacka w swoim artykule zatytułowanym *Akredytacje zewnętrzne jako efektywne narzędzie zapewnienia jakości kształcenia językowego w uczelniach wyższych* odnosi się do roli, jaką odgrywa ocena akredytacyjna uczelni przez komisję PKA w odniesieniu do podnoszenia jakości kształcenia. Autorka wyraża niepokój, iż nowa reforma edukacji podkreślająca konieczność umiędzynarodowienia polskiej edukacji oraz promocję działań innowacyjnych, w tak niewielkim stopniu odnosi się w dyskusji do koniecznych zmian w kształceniu językowym, które to przecież – z czym nie sposób się nie zgodzić – jest czynnikiem koniecznym do podniesienia prestiżu polskiej edukacji na poziomie wyższym. Brak jest jednak w gremiach konsultacyjnych przedstawicieli środowiska glottodydaktyków.

Artykuł Doroty Pudo pt. *Jakość kształcenia językowego widziana oczami przyszłych nauczycieli, studentów romanistyki* to próba diagnozy rozumienia pojęcia jakości kształcenia językowego w grupie przyszłych nauczycieli języka francuskiego jako obcego. Badanie jakościowe przeprowadzone na podstawie ankiety ukazało, iż przyszli nauczyciele upatrują jakości kształcenia w mierzalnych za pomocą testów i egzaminów wynikach nauczania oraz w wykształceniu w uczniach kompetencji komunikacyjnej. Niektórzy, acz nieliczni, studenci podkreślają rolę nauczyciela, jego motywacji i postawy oraz klimatu, jaki tworzy w klasie, w uzyskiwaniu dobrych wyników, a więc odpowiedniej jakości kształcenia. Jak zauważa autorka, nie mają dla tych studentów znaczenia np. programy nauczania, a jedynie nauczyciel i jego odpowiedzialność za proces kształcenia. Tym samym autorka wyraża wątpliwość, czy faktycznie świadomość przyszłych nauczycieli tego, na czym polega jakość kształcenia językowego i jakie czynniki na nią wpływają, jest dostateczna.

Aleksandra Szymańska-Tworek i Julia Makowska-Songin, autorki tekstu pt. *Teacher quality as a prerequisite for quality education: needs and expectations of ESP teachers towards professional development in Polish tertiary education context* („Rozwój zawodowy nauczyciela warunkiem jakości w edukacji: potrzeby i oczekiwania nauczycieli angielskiego języka specjalistycznego dotyczące rozwoju zawodowego w kontekście edukacji wyższej w Polsce”) opisują na podstawie wyników badania empirycznego przeprowadzonego wśród nauczycieli języka specjalistycznego ich doświadczenia oraz oczekiwania związane z własnym rozwojem zawodowym. Autorki określają je w czterech obszarach kompetencyjnych: kompetencji językowej, wiedzy specjalistycznej, znajomości metodyki nauczania języków obcych w zakresie ogólnym oraz znajomości metodyki nauczania języków specjalistycznych. Najistotniejszy wniosek wynikający z przeprowadzonego badania jest taki, iż nauczycielom języka specjalistycznego w sposób istotny brakuje wsparcia w formie szkoleń w zakresie języka zawodowego.

Kolejny tekst, autorstwa Moniki Horyśniak, zatytułowany *Wpływ wybranych czynników na jakość procesu uczenia się języka obcego w opinii uczących się* zawiera omówienie czynników wewnętrznych i zewnętrznych determinujących poziom jakości kształcenia i pokazuje ich rozumienie w odrębnych grupach wiekowych, ucznia seniora i ucznia szkoły średniej na podstawie ich wypowiedzi ankietowych. Artykuł ten prezentuje podobieństwa i różnice w oczekiwaniach w odniesieniu do uczenia się języka obcego w odrębnych grupach wiekowych.

Artykuł *Jakość kształcenia na lektoratach w uniwersytecie ekonomicznym a rozwój kompetencji komunikacji międzykulturowej* autorstwa Anny Piwowarczyk poświęcony jest ukazaniu roli, jaką odgrywa międzykulturowa kompetencja komunikacyjna w podnoszeniu jakości kształcenia językowego w kontekście wyższej szkoły ekonomicznej. Autorka uznaje wprowadzanie elementów kultu-

rowych na lektoratach za motywujące i oferujące pewną potrzebną studentom dążenie nowych treści na zajęciach lektoratowych. Przeprowadziła ona badanie diagnostyczne ukazujące, iż lektorzy są świadomi takiej potrzeby wśród studentów i prezentują pozytywny stosunek do wprowadzania tego rodzaju treści na zajęciach lektoratowych z języka obcego.

Następny tekst – przygotowany przez Marcina Szweda – jest zatytułowany *Elementy glottodydaktyki specjalistycznej w programach kształcenia tłumaczy*. Autor podkreśla słusznie, iż problematyka przekładu, która przez jakiś czas była wyeliminowana z kształcenia językowego, teraz powróciła i funkcjonuje nawet na zajęciach z języka ogólnego. Jednocześnie nadal istnieje ogromna potrzeba nauczania tłumaczenia w celu kształcenia specjalistycznego tłumaczy. Jak stwierdza autor, większość kierunków neofilologicznych prowadzi tę specjalizację, brakuje jednak pewnej spójności zarówno metodologicznej, jak i programowej w prowadzonych kursach. Artykuł jest propozycją zarówno teoretycznych, jak i praktycznych założeń prowadzenia kształcenia w zakresie najistotniejszych kompetencji tłumacza na podstawie wiedzy teoretycznej i doświadczeń własnych autora. Dodatkowo, tekst zawiera opinie zarówno studentów, jak i wykładowców w odniesieniu do kształcenia tłumaczy. Artykuł stanowić może cenne źródło wiedzy dla prowadzących kształcenie tłumaczy oraz dla samych studentów w zakresie autonomicznego samokształcenia.

Również artykuł Barbary Czwartos zatytułowany *Efektywność kształcenia językowego a planowanie wybranych faz lekcji* można uznać za źródło pewnych pomysłów i dobrej praktyki dydaktycznej dla nauczycieli języka obcego chcących, by ich uczniowie byli bardziej zmotywowani i zaangażowani, by rozwijali umiejętność współpracy w grupie czy większą kreatywność w procesie uczenia się. Wszystkie te czynniki stanowią niewątpliwy warunek efektywnego uczenia się, a w dużej części ich źródłem jest nauczyciel.

Joanna Drążek kontynuuje tematykę poprzedniego artykułu w tekście pt. *Efektywne nauczanie języka obcego w rzeczywistości szkolnej: założenia dobrych praktyk*, prezentując własną metodę nauczania języka obcego, której założeniem jest bardziej efektywne nauczanie nie tylko w przygotowaniu uczniów do zewnętrznych egzaminów językowych, ale i w rozwijaniu ich umiejętności posługiwania się językiem obcym. Choć metoda ta jest w fazie pilotażu, to autorka prezentuje już pierwsze jej wyniki, które są bardzo obiecujące.

Artykuł kończący monografię stanowi przykład dobrej praktyki glottodydaktycznej, Izabela Nowak bowiem w tekście pt. *Drewniany język, czyli o trudnościach w opanowaniu prawidłowej wymowy rosyjskiej* uwypukla jeden z problemów, jakie dość często występują w nauczaniu języka rosyjskiego, a dotyczą nieefektywnego nauczania fonetyki, co – jak stwierdza autorka – wynika ze sposobu zorganizowania materiału w podręcznikach. Uznając poprawną wymowę za nieodzowny czynnik w efektywnym komunikowaniu się w danym języku obcym, dydaktycy języka rosyjskiego powinni skoncentrować się w bar-

---

dziej widoczny sposób na jej bezpośrednim nauczaniu. Z jednej strony autorka pokazuje, jakie błędy są popełniane najczęściej (część empiryczna), a z drugiej – proponuje remedium: konkretne posunięcia glottodydaktyczne służące kształtowaniu świadomości fonetycznej i prawidłowych nawyków językowych w początkowym okresie nauki.

Mamy nadzieję, że niniejszy tom będzie wkładem do dyskusji nad jakością kształcenia językowego i skłoni do zwrócenia uwagi na doniosłość tego zagadnienia zarówno nauczycieli glottodydaktyków na wszystkich szczeblach edukacji językowej, uczniów jako „odbiorców” działań dydaktycznych nauczyciela, jak i tych, którzy odpowiedzialni są za organizację kształcenia w zakresie określenia standardów i celu kształcenia oraz wyznaczania minimów programowych i programów nauczania.

Danuta Gabryś-Barker i Ryszard Kalamarz